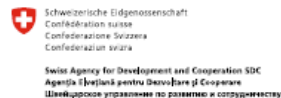

CONDUITA INTEGRATĂ A PERSOANEI CU DIABET ZAHARAT TIP 2 ÎN CONDIȚII DE EPIDEMIE CU COVID-19

Curs de instruire on-line 06, 07, 08 mai 2020

Dumitru Harea
Dr. în med., asist. univ.,
Catedra Endocrinologie,
USMF "Nicolae Testemițanu"

Associated Institute of the University of Basel

**World Health
Organization**

**Ministerul Sănătății,
Muncii și Protecției Sociale
al Republicii Moldova**

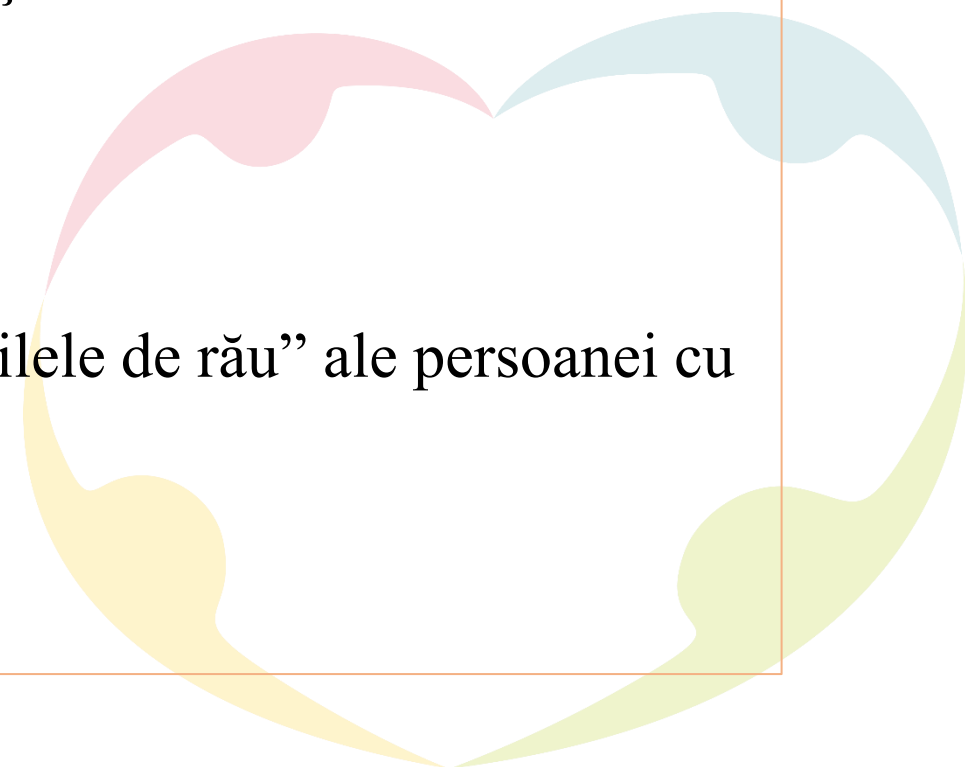

**Proiect
Viața Sănătoasă**
Reducerea poverii bolilor netransmisibile

Sumar

- Impactul infecției COVID-19 la persoanele cu DZ
- Recomandări generale pentru persoana cu DZ
- Recomandări privind stilul de viață, alimentația, exercițiul fizic
- Monitorizarea glicemiei
- Tratamentul DZ tip 2 în condiții de pandemie
- Criterii de spitalizare a persoanelor cu DZ 2
- Complicațiile acute (hipoglicemia și hiperglicemia), “zilele de rău” ale persoanei cu diabet
- Piciorul diabetic

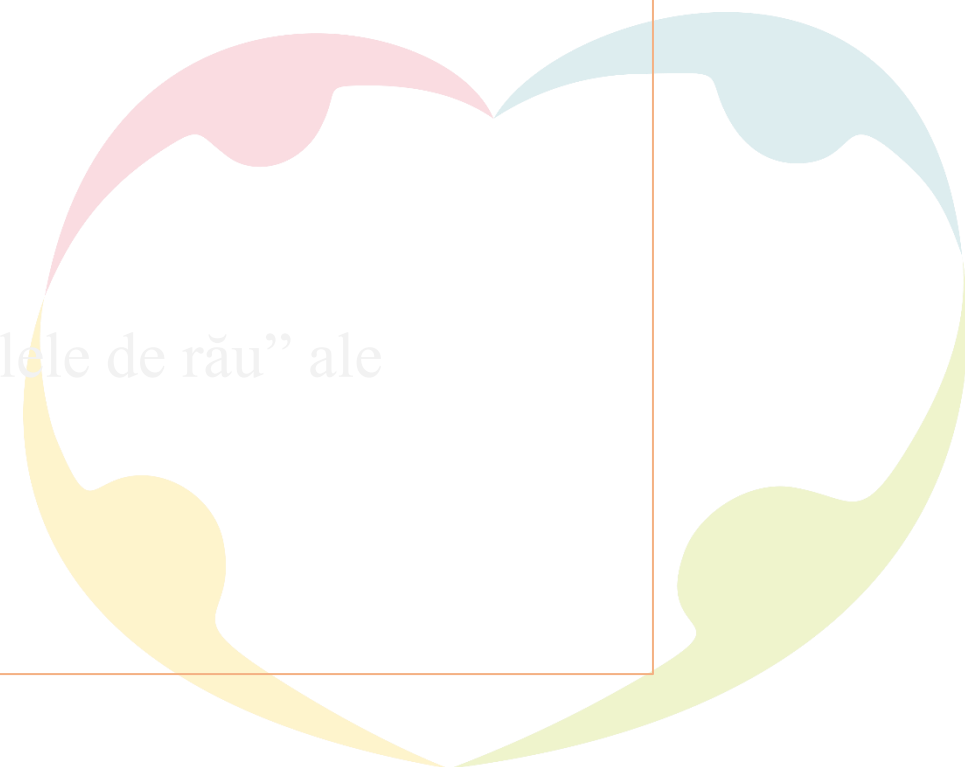

Sumar

- **Impactul infecției COVID-19 la persoanele cu DZ**

- Recomandări generale pentru persoana cu DZ
- Recomandări privind stilul de viață, alimentația, exercițiul fizic
- Monitorizarea glicemiei
- Tratamentul DZ tip 2 în condiții de pandemie.
- Criterii de spitalizare a persoanelor cu DZ 2
- Complicațiile acute (hipoglicemia și hiperglicemia), “zilele de rău” ale persoanei cu diabet
- Piciorul diabetic

Impactul infecției COVID-19 la persoanele cu DZ

Persoanele
cu DZ
prezintă **risc
înalt de
infecțare** cu
Covid-19

Persoanele
cu DZ
infectate
prezintă **risc
înalt pentru
forme severe**
de Covid-19

Persoanele cu
DZ infectate
prezintă **risc
înalt pentru
evoluție
nefavorabilă**
și prognostic
negativ

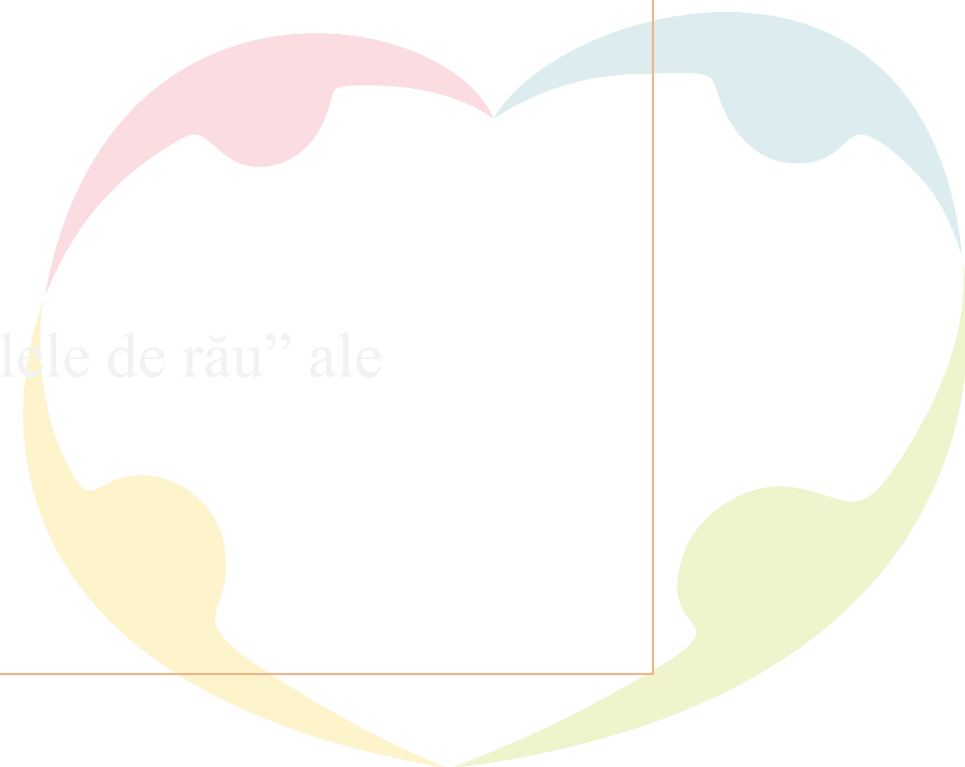
Infecția cu
Covid-19 crește
**riscul de
decompensare
a DZ și
complicații
acute**
(cetoacidoză și
stări
hiperglicemice
hiperosmolare)

Crește riscul
**asocierii altor
infecții**
(pneumonie,
ulcer infectat al
piciorului,
sepsis)

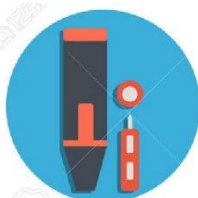
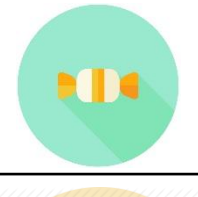

Sumar

- Impactul infecției COVID-19 la persoanele cu DZ
- **Recomandări generale pentru persoana cu DZ**
- Recomandări privind stilul de viață, alimentația, exercițiul fizic
- Monitorizarea glicemiei
- Tratamentul DZ tip 2 în condiții de pandemie
- Criterii de spitalizare a persoanelor cu DZ 2
- Complicațiile acute (hipoglicemia și hiperglicemia), “zilele de rău” ale persoanei cu diabet
- Piciorul diabetic

Recomandări pentru persoana cu DZ în perioada pandemiei cu COVID-19. **Asigurați-vă că aveți:**

	Lista persoanelor de contact cu numărul de telefon : rude apropiate, medicul de familie, medicul endocrinolog, asistenta medicală, farmacistul, asistentul social.
	Suficiente medicamente pentru diabet și comorbidități (pentru 1-3 luni).
	Suficiente consumabile pentru monitorizarea glucozei (pentru 1-3 luni), administrarea insulinei (ace, seringi) și teste pentru controlul corpurilor cetonice în urină.
	Produse pentru tratamentul hipoglicemiei (zahăr, suc dulce, caramele, tablete de glucoză)
	Suficientă apă potabilă , provizii rezonabile de: cereale integrale, fructe, legume congelate (în lipsa celor proaspete), nuci, iaurt, carne, pește etc.

Persoanele cu diabet în perioada pandemiei cu COVID-19 **trebuie să:**

testeze
regulat glicemia,
respectând programul de
monitorizare.

mențină nivelul glicemiei
în limite optime
individuale stabilite pentru
fiecare persoană cu diabet.

să urmeze tratamentul cu
medicamente antidiabetice
(în special insulina),
nu trebuie să renunțe la
terapie.

determine corpii cetonici în
urină dacă apare: stare de rău,
sete exagerată, respirație
frecventă și glicemia
12 mmol/l la 2 măsurători.

Recomandările Forumului Român de Diabet pentru persoanele cu diabet, în contextul COVID-19. Impactul diabetului zaharat asupra evoluției infecției cu SARS-CoV-2 mai 2020
Эндокринопатии и COVID-19_ лечение неотложных состояний.
Сахарный диабет. ЭНЦ. 2020
Covid-19 and Diabetes: Interim Care Home Guidance 29th April 2020

Persoanele cu diabet în perioada pandemiei cu COVID-19 trebuie să:

Proiect
Viața Sănătoasă
Reducerea poverii bolilor netransmisibile

asigure o
bună hidratare.

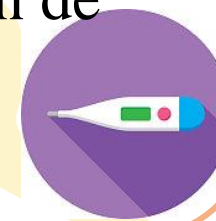
respecte un
mod sănătos de viață.

se cântărească zilnic
(pierderea în greutate
poate fi un semn
al unui control glicemic
deficitar).

**verifice temperatura
zilnic**
dimineata și seara (febra
poate fi un semn de
infecție).

Recomandările Forumului Român de Diabet pentru persoanele cu diabet, în contextul COVID-19. Impactul diabetului zaharat asupra evoluției infecției cu SARS-CoV-2 mai 2020
Эндокринопатии и COVID-19_ лечение неотложных состояний.
Сахарный диабет. ЭНЦ. 2020
Covid-19 and Diabetes: Interim Care Home Guidance 29th April 2020

Persoanele cu diabet în perioada pandemiei cu COVID-19 **trebuie să:**

completeze
jurnalul de autocontrol și
automonitorizare.

să **examineze**
zilnic picioarele.

în lipsa apetitului,
să mănânce
puțin și frecvent.

să asigure o
bună comunicare
cu echipa medicală.

Membrii familiei persoanei cu diabet zaharat

- Abordează și se comportă cu persoana cu diabet ca avînd risc înalt de îmbolnăvire.
- Dacă este posibil se va aloca un spațiu personal aparte în casă, se vor asigura tacâmuri, obiecte de îngrijire etc. personale.
- Păstrarea distanței!
- Spălarea pe mâini înainte de a le acorda îngrijiri sau de a le oferi hrana; prelucrarea obiectelor de îngrijire.

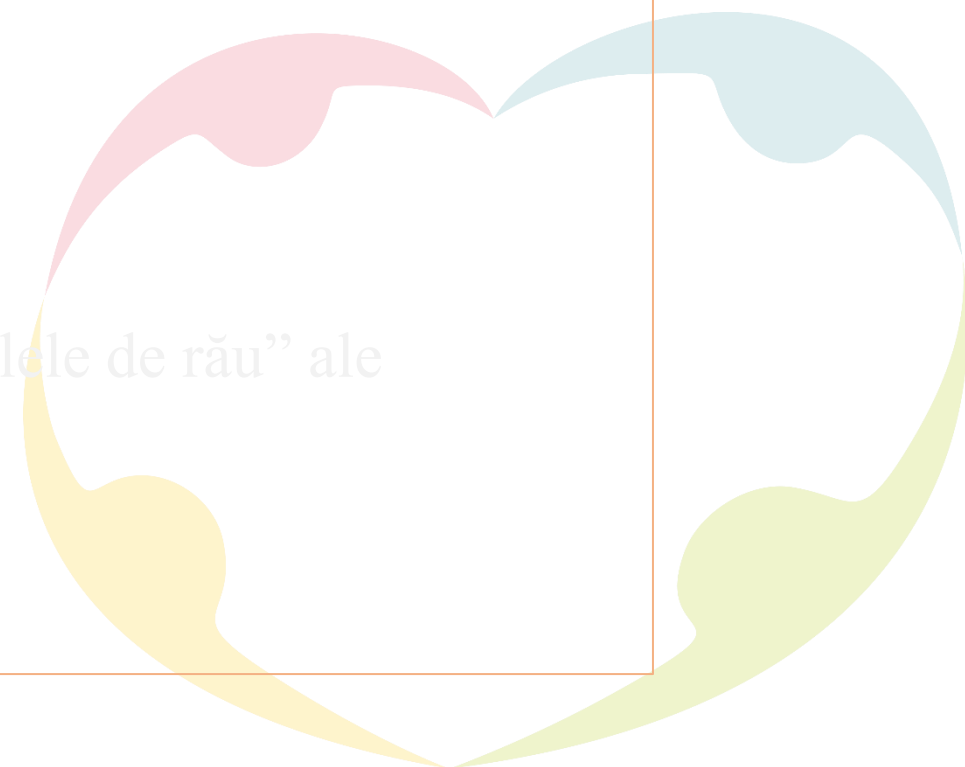
Membrii familiei persoanei cu diabet zaharat

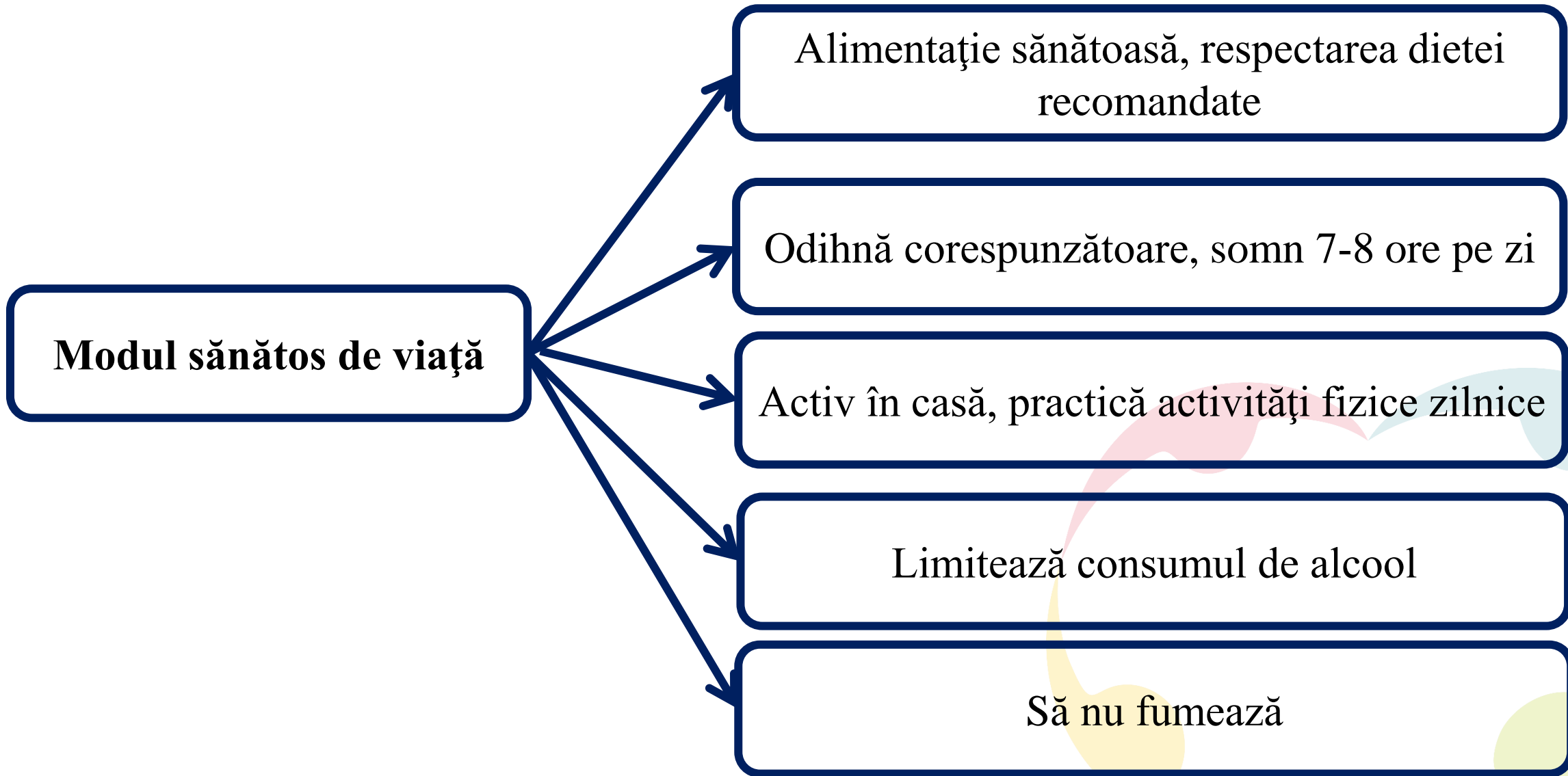
- Vor procura medicamentele, bandelele pentru glucometru, seringi pentru insulină, alimentele, alte necesare pentru ruda cu DZ.
- Cunoașterea semnelor de hipoglicemie și acordarea tratamentului!
- Cunoașterea situațiilor când trebuie apelat medicul!
- Dacă membrii familiei sunt angajați sau merg în locuri aglomerate, la contactul cu ruda cu DZ vor aplica mască, vor prelucra mâinile, vor schimba hainele de afară.
- Dacă un membru al familiei este bolnav COVID se va asigura izolarea persoanei cu diabet.

Sumar

- Impactul infecției COVID-19 la persoanele cu DZ.
- Recomandări generale pentru persoana cu DZ
- **Recomandări privind stilul de viață, alimentația, efortul fizic**
- Monitorizarea glicemiei
- Tratatamentul DZ tip 2 în condiții de pandemie.
- Criterii de spitalizare a persoanelor cu DZ 2
- Complicațiile acute (hipoglicemia și hiperglicemia), “zilele de rău” ale persoanei cu diabet
- Piciorul diabetic

Alimentația sănătoasă

= componentă esențială a managementului diabetului.

= este important ca persoanele cu DZ să beneficieze de o dietă variată și echilibrată pentru a-și menține nivelul glicemiei stabile și pentru a-și îmbunătăți sistemul imunitar.

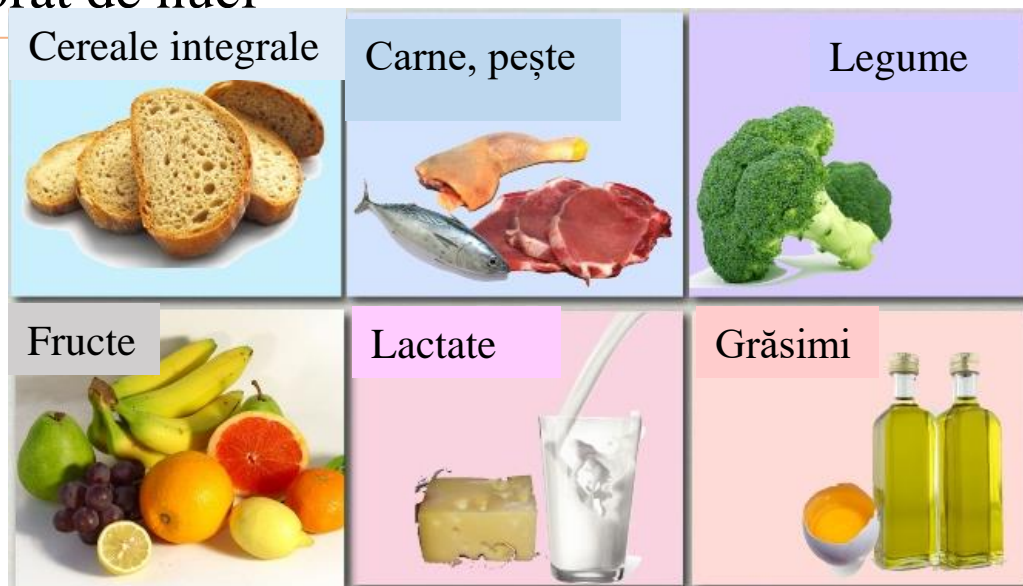
Alimentația sănătoasă. **Se recomandă:**

Proiect
Viață Sănătoasă
Reducerea poverii bolilor netransmisibile

- prioritate alimentelor cu **indice glicemic scăzut** (de ex. legume, cereale integrale)
- **evitarea consumului de alimente prăjite**
- **limitarea** maximal posibil a **consumului de alimente bogate în zahăr, grăsimi**
- alegerea produselor cu **proteine cu puține grăsimi** (de ex. pește, carne, ouă, lapte, fasole gătit).
- consum de **legume (frunze) verzi**
- consum de **fructe în două sau trei porții pe zi**
- consum echilibrat de nuci

Planificarea meselor

- Mese luate **frecvent și în volum mic**: 3 mese de bază și 2 gustări; A se evita „ciugulelele”,
- Intervalul între alimentări **nu mai mare de 3 ore**;
- Mesele **vor fi luate la una și aceeași oră, în fiecare zi**.
- Mesele **vor fi corelate** cu administrarea de medicamente și cu activitatea fizică.

Dejun
7:00

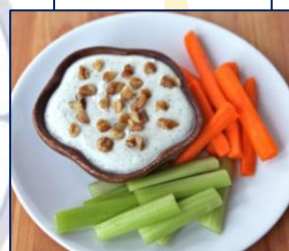
Gustare
10:00

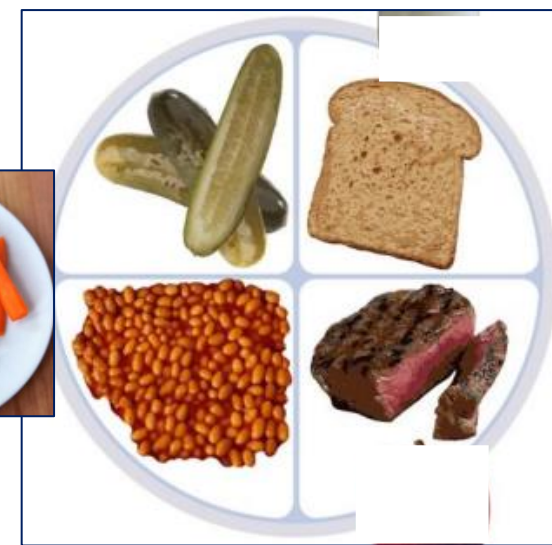
Prânz
13:00

Gustare
16:00

Cina
19:00

Alimentația persoanei tratată cu insulină - aspecte

- La persoanele cu insulinoterapie regim bazal-bolus și cu premixate **cantitatea de glucide trebuie să fie dinainte stabilită** pentru fiecare masă.
- Gustările cu conținut glucidic sunt obligatorii în caz de tratament cu insuline umane rapide.
- Doza de insulină rapidă se va adapta în funcție de volumul de glucide de la masă (unitățile de pâine); dacă masa întârzie – va administra mai târziu insulina.
- **O atenție deosebită trebuie acordată indexului glicemic** - Cu cât IG al unui aliment este mai mare, cu atât glicemia va fi mai mare după consumul acestui aliment.

PLAN ALIMENTAR

Luni

Marti

Miercuri

Joi

Vineri

Sâmbătă

Duminica

Cresc glucoza

Făinoase

Cereale

Cartofi

Lapte, chefir

Fructe

Nu influențează semnificativ glucoza

Carne

Pește

Brânzeturi

Ouă

Legume

Modelul farfuriei – pentru persoane cu DZ 2 cu IMC 20 - 25

FARFURIA MODEL
Mărimea recomandată – 25 cm

Cantitate mică de grăsimi (small bowl of butter)

1 porție de lapte (glass of milk)

1/4 farfurie – glucide (top-left quadrant)

1/4 farfurie – proteine (bottom-left quadrant)

1 porție fructe (bowl of fruit)

1/2 farfurie – legume și zarzavaturi (top-right and bottom-right quadrants)

25 cm

Persoana cu DZ și obezitate
- diametrul farfuriei – 16 cm.

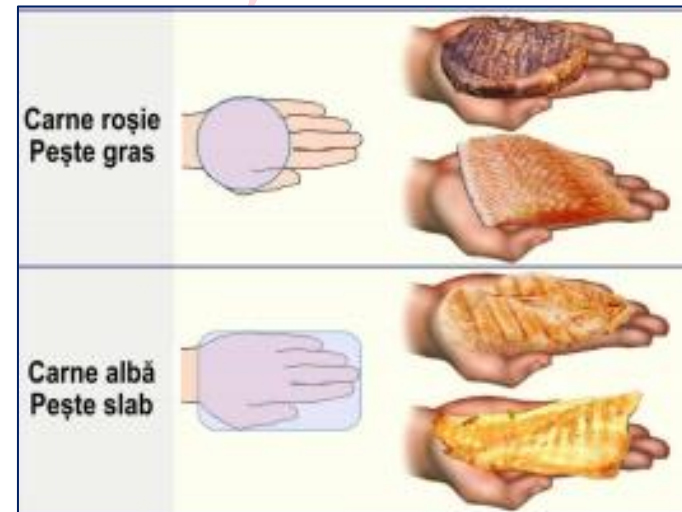
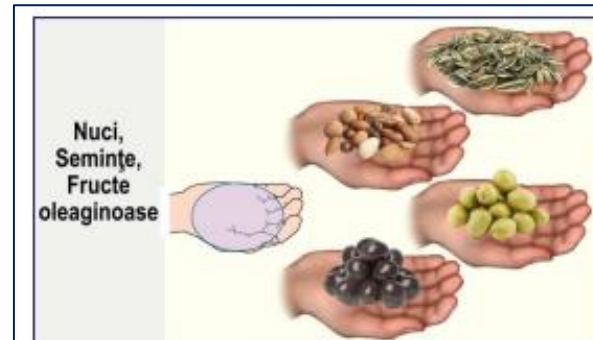
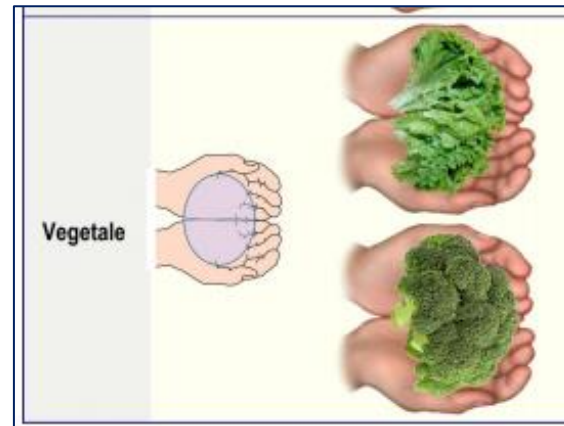
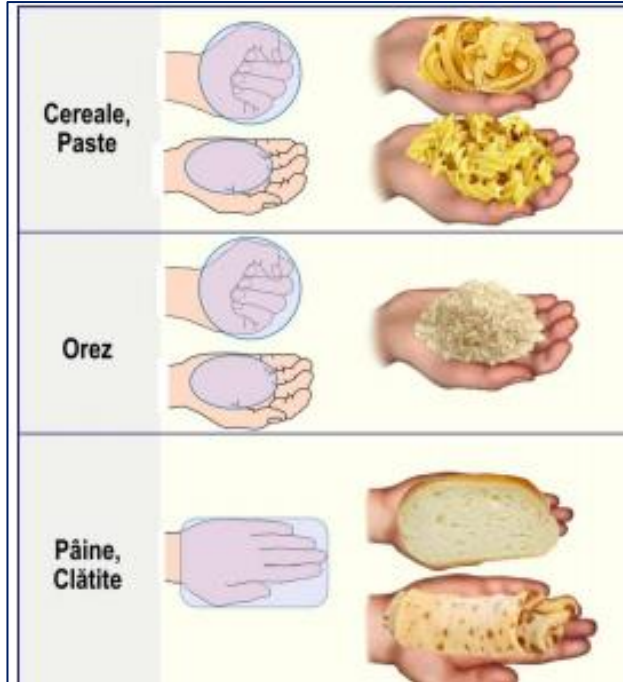

Aprecierea mărimii porției - „metoda mîinii”

Proiect
Viață Sănătoasă

Reducerea poverii bolilor netransmisibile

Citirea etichetei – ce alegem?

	Zahăr	Sare	Grăsimi	Grăsimi saturate
Cantitate mare/100 g	>15 g	>1,5 g	>20 g	>5 g
Cantitate medie/100 g	5-15 g	0,3-1,5 g	3-20 g	1,5-5 g
Cantitate mică/100 g	<5 g	<0,3 g	<3 g	<1,5 g

Hidratarea

8 pahare = 2 l

**Atenție !
Comorbidiții!**

Limitarea consumului de alcool

Consumul de alcool acceptat este următorul:

- bărbați: < 2 porții standard pe zi;
- femei: < 1 porție standard pe zi;
- > 65 ani: : < 1 porție standard pe zi

O porție standard de alcool înseamnă:

- vin roșu – 150 ml (12,5%);
- vin alb – 150 ml (12,5%);
- bere – 300 ml (5%);
- țărie – (>18%) – 30 - 50 ml.

Atenție !

Risc de hipoglicemie!

Exercițiul fizic pentru persoana cu DZ în carantină

- **Activitatea fizică regulată** este un beneficiu pentru persoanele cu afecțiuni cronice precum DZ. Activitatea fizică zilnică este **o parte integrantă a managementului DZ**, contribuind la menținerea glicemiei la nivelurile recomandate.
- Activitatea fizică ar trebui privită ca un hobby și *un instrument valoros* pentru a depăși monotonia, anxietatea și distanțarea socială cu care se confruntă în prezent multe persoane.
- Intensitatea exercițiului se va adapta la capacitatea individuală a persoanei cu diabet. Este important monitorizarea stării generale înainte, în timpul și după efectuarea exercițiilor.

Home-based exercise for people with diabetes. Last update 25.03.2020. www.idf.org

Precauție pentru exercițiul fizic în caz de: retinopatie diabetică severă, nefropatie diabetică avansată, hiperglicemii marcate, ulcer al piciorului, afecțiuni cardiace severe, HTA necontrolată, boli pulmonare severe.

Exercițiul fizic pentru persoana cu DZ în carantină

IDF recomandă o serie de exerciții zilnice care pot fi efectuate acasă, intensitatea fiecărei activități fiind comparabilă cu o oră de mers rapid, ceea ce duce la consumul a 150-200 kcal.

- Banda de alergare – mers rapid 1 oră pe zi sau 3 ședințe a câte 20 min

- Bicicleta staționară – 2 ședințe de 15 minute de intensitate variabilă

- Exerciții pentru menținerea tonusului muscular:
flotări, genoflexiuni, fandări, abdomene și semiabdomene

Exercițiul fizic pentru persoana cu DZ în carantină

- Exerciții de mobilitate și întindere (yoga, pilates)

<https://www.youtube.com/watch?v=497zbnWRu3w&feature=youtu.be&list=PLihdBaXFbcCYrvo73BspACYMIZFXLeXOr>

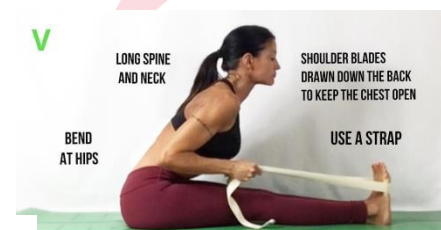
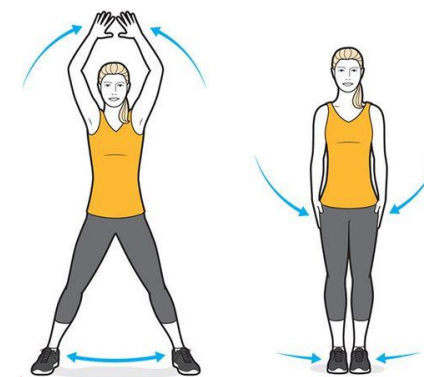
- Urcarea și coborârea a 8 scări cel puțin 6 etaje (nu se recomandă persoanelor cu DZ2 care nu fac exerciții fizice neregulate)
- Utilizarea greutăților mici și accesorii de fitness pentru casă sau sticle umplute cu apă de diferite volume

Exercițiul fizic pentru persoana cu DZ în carantină

Sugestii pentru serii de exerciții de scurtă durată:

- 2 serii a câte 20 sarituri pe loc însoțite de întinderea brațelor
- 2 serii a câte 15 abdomene
- 2 serii câte 8 flotări
- 2 serii a câte 15 flexiuni înainte
- 2 serii a câte 10 exerciții cu greutăți

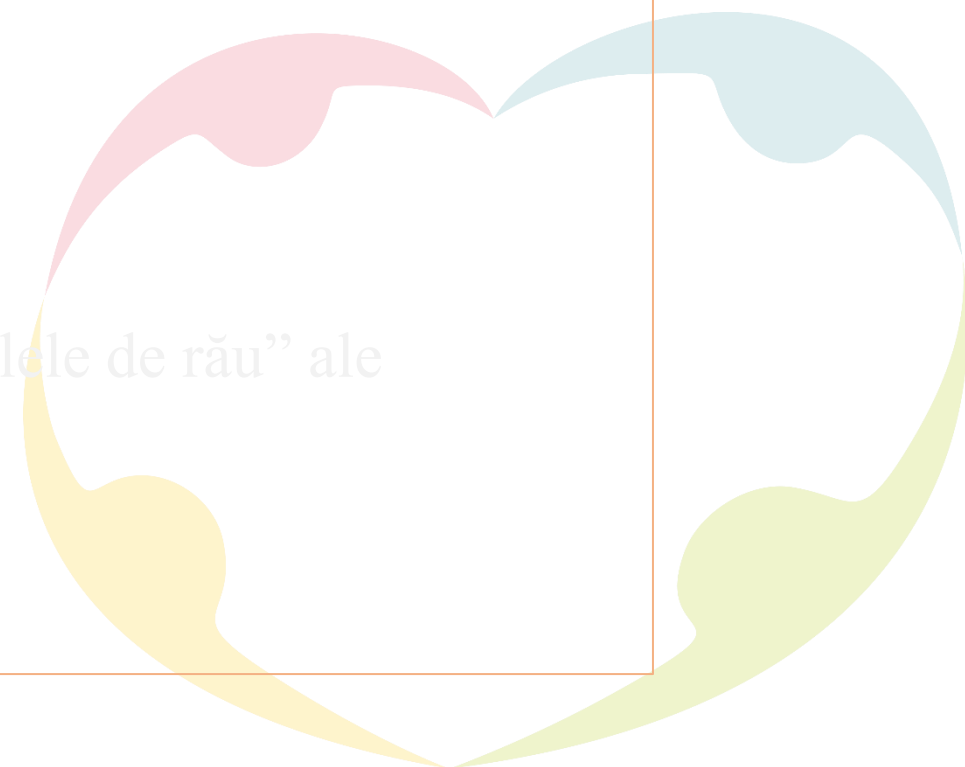

<https://www.idf.org/aboutdiabetes/what-is-diabetes/covid-19-and-diabetes/home-based-exercise.html>

Sumar

- Impactul infecției COVID-19 la persoanele cu DZ.
- Recomandări generale pentru persoana cu DZ
- Recomandări privind stilul de viață, alimentația, exercițiul fizic
- Monitorizarea glicemiei
- **Tratamentul DZ tip 2 în condiții de pandemie.**
- Criterii de spitalizare a persoanelor cu DZ 2
- Complicațiile acute (hipoglicemia și hiperglicemia), “zilele de rău” ale persoanei cu diabet
- Piciorul diabetic

Cum veți selecta obiectivele pentru controlul glicemic

	< 45 ani	45 – 65 ani	> 65 ani
<ul style="list-style-type: none"> lipsa complicațiilor severe, risc redus de hipoglicemii, absența evenimentelor CV majore 	<p>HbA1c $\leq$ 6,5 %</p> <p>GB $\leq$ 6,5 mmol/l GPP $\leq$ 8,0 mmol/l</p>	<p>HbA1c $\leq$ 7,0 %</p> <p>GB $\leq$ 7,0 mmol/l GPP $\leq$ 9,0 mmol/l</p>	<p>HbA1c $\leq$ 7,5 %</p> <p>GB $\leq$ 7,5 mmol/l GPP $\leq$ 10,0 mmol/l</p>
<ul style="list-style-type: none"> complicații severe, risc înalt de hipoglicemii, comorbidități avansate, prezența evenimentelor CV majore 	<p>HbA1c $\leq$ 7,0 %</p> <p>GB $\leq$ 7,0 mmol/l GPP $\leq$ 9,0 mmol/l</p>	<p>HbA1c $\leq$ 7,5 %</p> <p>GB $\leq$ 7,5 mmol/l GPP $\leq$ 10,0 mmol/l</p>	<p>HbA1c $\leq$ 8,0 %</p> <p>GB $\leq$ 8,0 mmol/l GPP $\leq$ 11,0 mmol/l</p>

GB = glicemia bazală

GPP = glicemia postprandială

Managementul hiperglicemiei – scenarii clinice

Scenariu clinic	Actiuni
Pesoana stabilă, neinfectată COVID-19	<ul style="list-style-type: none"> • Continuați tratamentul obișnuit al diabetului. • Monitorizați semnele infecției COVID-19.
Pesoana stabilă, COVID-19 pozitivă	<ul style="list-style-type: none"> • Continuați tratamentul obișnuit al diabetului, chiar dacă are apetit redus. • Este necesară monitorizarea regulată a glicemiei pentru a evita hiperglicemia (≥ 12 mmol/l) și hipoglicemia (< 4 mmol/l).

Managementul hiperglicemiei – scenarii clinice

Scenariu clinic	Acțiuni
Pesoana COVID-19 pozitivă, cu stare de rău, cu tratament antidiabetic oral	<ul style="list-style-type: none"> • Ajustați medicamentele hipoglicemiante orale:<ul style="list-style-type: none"> - Stopați Metformina la pacienții cu febră și complicații acute pentru a scădea riscul de acidoză lactică - Stopați SGLT-2 inhibitorii, în special la cei cu diaree și vomă, (risc crescut de deshidratare și/ sau cetoacidoză) - Sulfanilureicele pot fi continuate - Anunțați medicul de familie (endocrinolog, asistenta medicală) dacă glicemia continuă să crească sau se menține peste 12 mmol/l. • Asigurați monitorizarea frecventă a glucozei în sânge (la 2 - 4 ore). • Controlul regimului hidric – cel puțin 100 ml la fiecare oră • Aport de carbohidrați (glucide) în porții mici, fracționat (la fiecare masă)

Managementul hiperglicemiei – scenarii clinice

Scenariu clinic	Actiuni
<p>Pesoana COVID-19 pozitivă, cu stare de rău, cu tratament cu insulină</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Apelați medicul de familie (endocrinolog, asistenta medicală) pentru sfaturi. • Continuați regimul și dozele obișnuite de insulină. • Monitorizați frecvent glicemiei (2 - 4 ore). • Ajustați dozele de insulina (majorați sau reduceți doza cu 2-4 U) la fiecare 6 ore, dacă nivelul glicemiei nu este în limitele de 7-12 mmol/l • Controlul regimului hidric – cel puțin 100 ml la fiecare oră. • Aport de carbohidrați (glucide) în porții mici, fracționat (la fiecare masă)

Modificarea dozelor de insulină cu acțiune rapidă

Glicemia	Modificarea dozelor
3,0 mmol/l	Reduceți doza cu 2-3 UI cu injectare imediată înainte de masă
3-4 mmol/l	Reduceți doza cu 1-2 UI cu injectare imediată înainte de masă
4-7 mmol/l	Doza de insulină nu se modifică și corespunde cu cantitatea de glucide consumate (Unități de Pâine)
7-8 mmol/l	Majorați doza cu 1 UI
8-11 mmol/l	Majorați doza cu 2 UI
11-13,5 mmol/l	Majorați doza cu 3 UI și amânați mîncarea cu 10 min.
13,5-17 mmol/l	Majorați doza cu 4 UI și amânați mîncarea cu 20 min.

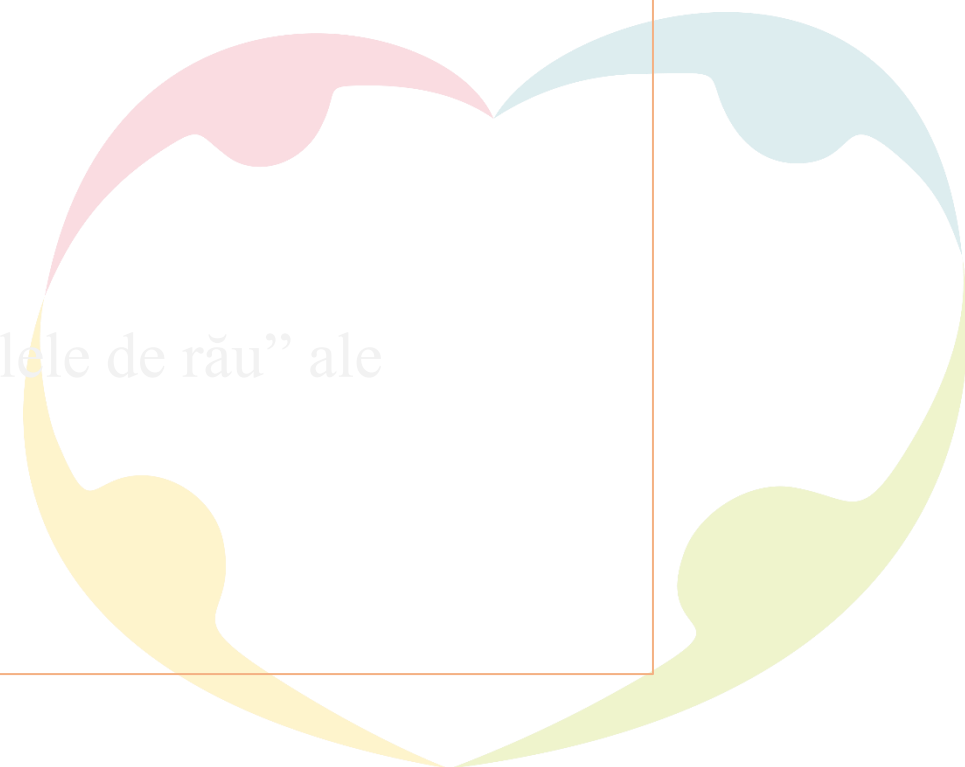
Modificarea dozelor de insulină cu acțiune prolongată

Glicemia	Modificarea dozelor
< 5 mmol/l	Reduceți doza cu 2 UI
6-8 mmol/l	Doza de insulină nu se modifică
9-10 mmol/l	Majorați doza cu 2 UI, doar după ce măsurați glucoza pe parcursul nopții, la 2.00-3.00!

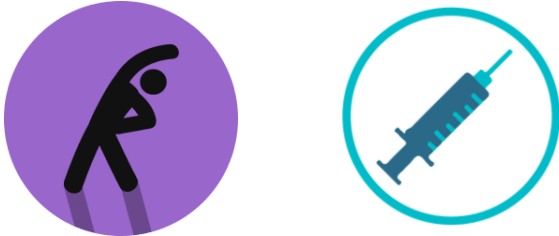

Sumar

- Impactul infecției COVID-19 la persoanele cu DZ.
- Recomandări generale pentru persoana cu DZ
- Recomandări privind stilul de viață, alimentația, exercițiul fizic
- **Monitorizarea glicemiei**
- Tratatamentul DZ tip 2 în condiții de pandemie.
- Criterii de spitalizare a persoanelor cu DZ 2
- Complicațiile acute (hipoglicemia și hiperglicemia), “zilele de rău” ale persoanei cu diabet
- Piciorul diabetic

Măsurarea glucozei

va avea loc în diferite momente ale zilei (zi de autocontrol)

înainte de mesele de bază (dejun, prânz, cină)		la 2 ore după mesele de bază (nu trebuie să depășească cu 2 mmol/l decât cea înainte de mâncare)
înainte de efort fizic		și după efort fizic (în special persoanele care urmează tratament cu insulină)
noaptea		în intervalul 2.00-3.00 (în special persoanele care urmează tratament cu insulină)
în momentele când nu vă simțiți bine		

Măsurarea glucozei – persoana tratată cu pastile antidiabetice

Zi de autocontrol:

- **de 2 ori pe săptămână**, până se obțin valorile optime ale glucozei stabilite pentru fiecare persoană cu diabet;
- **o dată la 2-3 săptămâni**, dacă s-au obținut valorile optime ale glucozei stabilite pentru fiecare persoană cu diabet;

Model de completare a jurnalului de autocontrol

Tratamentul cu pastile

Data	Dejun	+ 2 ore	Prânz	+ 2 ore	Cină	+ 2 ore
Glucoza	6,5	7.9	6,8	10,9	7,5	9.0
Tratament	Metformină 1000 mg				Metformină 1000 mg	
Mâncare	1 măr 1 ou 1 felie de pâine 1 iaurt	Nuci	Supă 3 felii de pâine 2 cartofi Carne	1 măr	Salată Carne 1 felie pâine	

COMENTARIU:

Se constată glucoza mărită la două ore după prânz.

Acțiune de corecție: O atenție mai mare acordați mesei de la prânz. Reduceți cantitatea de pâine sau de cartofi, deoarece aceste produse cresc glucoza în sânge

Măsurarea glucozei – persoana tratată cu insulină

Zi de autocontrol:

- **de 2-3 ori pe săptămână**, până se obțin valorile optime ale glucozei stabilite pentru fiecare persoană cu diabet;
- **o dată pe săptămână**, dacă s-au obținut valorile optime ale glucozei stabilite pentru fiecare persoană cu diabet;
- glucoza pe parcursul nopții, la 2:00-3:00

Tratamentul cu insulină

Data	Dejun	+2 ore	Prânz	+2 ore	Cină	+2 ore	2.00 - 3.00
Glucoza	11,7	7.9	6,8	7,9	7,5	9.0	10,8
Tratament	Ins Prolongată 12Un Insulina rapidă 4Un		Insulina rapidă 4Un		Insulina rapidă 4Un	Ins Prolongată 6Un	
Mâncare	1 măr 1 ou 1 felie de pâine 1 iaurt	Nuci	Supă 1 felie pâine 2 cartofi Carne	1 măr	Salată Carne 1 felie pâine		

Comentariu:

Se constată glucoza marită noaptea la ora 02.00 și dimineața. Acțiune de corecție - creșteți doza de insulină prolongată de seară.

Pentru a modifica doza de insulină prolongată (Protofan, Humulin NPH, Levemir, Lantus):

- Insulina prolongată de dimineața – verificați glicemia înainte de prânz și cină;
- Insulina prolongată de seară – verificați glicemia de la ora 3.00 și de dimineață.

Pentru a modifica doza de insulină rapidă (Actrapid, Humulin R, Novorapid, Apidra, Humalog):

- verificați glicemia după 2 ore de la masa de bază (dejun, prânz și cină)

Sumar

- Impactul infecției COVID-19 la persoanele cu DZ.
- Recomandări generale pentru persoana cu DZ
- Recomandări privind stilul de viață, alimentația, exercițiul fizic
- Monitorizarea glicemiei
- Tratamentul DZ tip 2 în condiții de pandemie.
- **Criterii de spitalizare a persoanelor cu DZ 2 în condiții de pandemie**
- Complicațiile acute (hipoglicemia și hiperglicemia), “zilele de rău” ale persoanei cu diabet
- Piciorul diabetic

Criteria de spitalizare a persoanelor cu DZ 2

Cetoacidoza diabetică

Hipoglicemia severă

Boli cardiovasculare acute: AVC și IMA

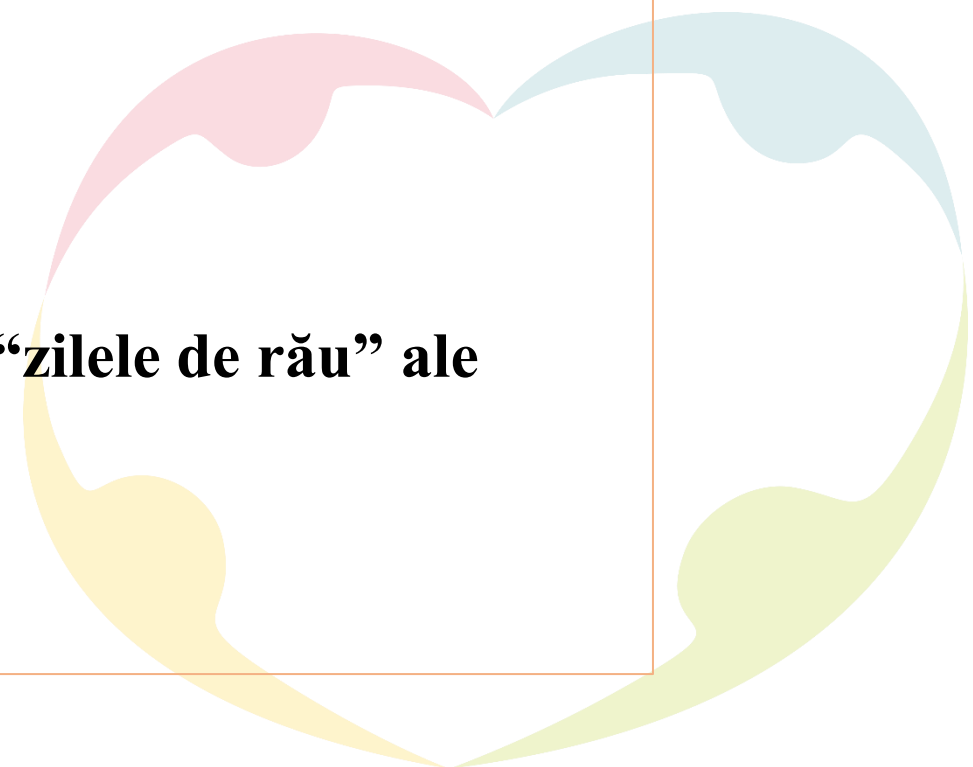
Piciorul diabetic (se va decide individualizat)

**Decompensarea diabetului zaharat ce necesită insulinoterapie
(a se decide individualizat)**

Sumar

- Impactul infecției COVID-19 la persoanele cu DZ.
- Recomandări generale pentru persoana cu DZ
- Recomandări privind stilul de viață, alimentația, exercițiul fizic
- Monitorizarea glicemiei
- Tratatamentul DZ tip 2 în condiții de pandemie.
- Criterii de spitalizare a persoanelor cu DZ 2
- **Complicațiile acute (hipoglicemia și hiperglicemia), “zilele de rău” ale persoanei cu diabet**
- Piciorul diabetic

Hipoglicemia – glucoza în sânge sub 3,9 mmol/l

Pacientul este conștient și capabil să înghită

”REGULA 15”

1

Măsurați glicemia!

2

Consumați 15 gr glucide.

3

Așteptați 15 min.

4

Măsurați glicemia!

x 2 ori dacă glicemia < 4.0 mmol/l

Dacă glicemia > 4.0 mmol/l:

- Consumați 20 gr carbohidrați complecși (2 biscuiți sau o felie de pâine).
- Revedeți tratamentul hipoglicemiant (discutați cu medicul).

Hipoglicemia – glucoza în sânge sub 3,9 mmol/l

Pacientul este conștient, capabil să
înghită, dar este confuz și agitat

Pacientul este inconștient

Ce este hiperglicemia și cetoacidoza?

Proiect
Viață Sănătoasă
Reducerea poverii bolilor netransmisibile

Hiperglicemia

Cetoacidoza

Glicemia ≥ 12 mmol/l

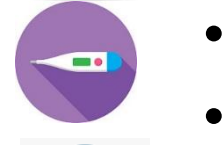

Recomandări pentru “zilele de rau sau de boală”:

1. Când contactează doctorul?

- Nu este sigur cum să acționeze
- Vome repetate (incapacitatea de a mânca și a bea timp de 6 ore)
- Glicemia înaltă peste 12 mmol/l timp de 24 ore
- Apariția semnelor de cetoacidoză (sete accentuată, vomă, respirație frecventă cu miros de acetonă, dureri abdominale acute, somnolentă)
- Gravidele
- Dacă starea se agravează necătînd la ajustarea terapiei

Recomandări pentru “zilele de rau sau de boală”:

2. Acțiuni pînă la contactarea medicului:

- • Evită exercițiile fizice
- • **Continuă tratamentul obișnuit. Nu se stopează insulina!** Corijați dozele în funcție de glicemie.
- • **Monitorizează glicemia la fiecare 4 ore** cu evidența rezultatelor în jurnalul de autocontrol
- • Hidratare adecvată (120-180 ml fiecare 30 min)
- • Menținerea alimentației obișnuite. Dacă nu este posibil să mănînce (50 gr glucide din mîncare), va consuma băuturi îndulcite (200 ml lapte, 100 ml suc de fructe, 150 ml iaurt).
- • Monitorizați temperatura de 2 ori pe zi, dimineața și seara.
- • Cîntăriți-vă zilnic, pierderea în greutate este semn de hiperglicemie.
- Dacă glucoza este peste 12 mmol/l – determinați corpii cetonici în urină. Dacă sunt prezenți – contactați medicul

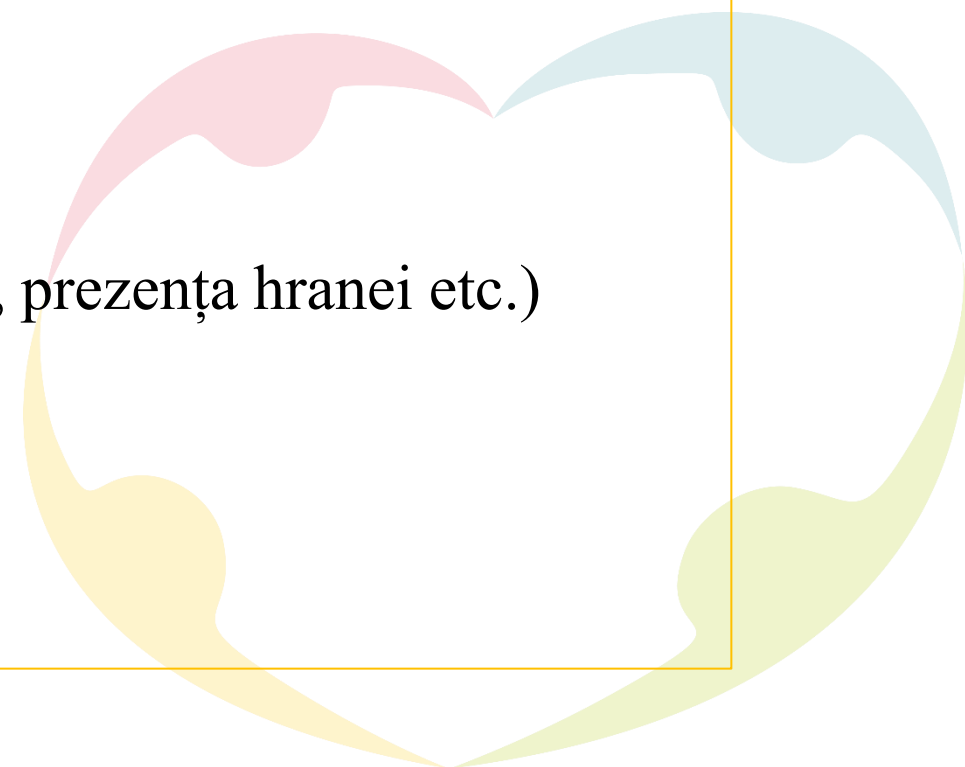

La ce acordați atenție la pacient cu DZ 2 suspect COVID?

Când sunați identificați/ solicitați:

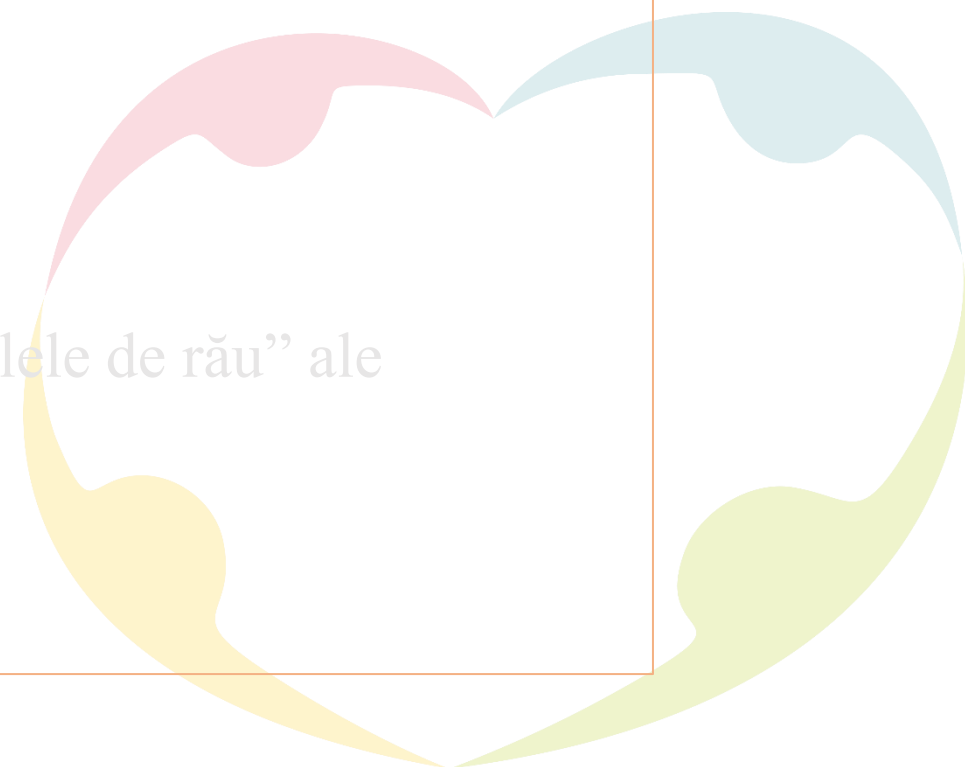
- potențiale **simptome** COVID-19, inclusiv febră, tuse uscată și dificultăți de respirație.
- **glicemia**
- dacă este posibil **cetonuria**
- **consumul de lichid**
- posibilitatea de **alimentare** (dificultate de înghițire, prezența hranei etc.)
- prezența altor **semne de stare de rău** (greață etc.)
- **medicația** administrată.

Sumar

- Impactul infecției COVID-19 la persoanele cu DZ.
- Recomandări generale pentru persoana cu DZ
- Recomandări privind stilul de viață, alimentația, exercițiul fizic
- Monitorizarea glicemiei
- Tratatamentul DZ tip 2 în condiții de pandemie.
- Criterii de spitalizare a persoanelor cu DZ 2
- Complicațiile acute (hipoglicemia și hiperglicemia), “zilele de rău” ale persoanei cu diabet
- **Piciorul diabetic**

Piciorul diabetic

- Monitorizarea persoanelor cu picior diabetic, cât și aderența lor la tratament, este crucială pentru prevenția ulcerățiilor la nivelul piciorului.
- Protejarea picioarelor persoanelor cu diabet este cel mai important obiectiv în contextul pandemiei de noul coronavirus (COVID-19).
- Utilizarea încălțăminte terapeutice pe durata întregii zile este vitală pentru aceste persoane.
- Dezvoltarea unor complicații, cum ar fi ulcerul piciorului diabetic și infectarea acestuia crește riscul de pierdere al membrului respectiv.

Regulile de bază de îngrijire a picioarelor

- Inspectați-vă zilnic picioarele, folosiți o oglindă pentru a vă vedea talpa;
- Tăiați unghiile drept, folosiți pila de unghii pentru a nu avea colțurile ascuțite;
- Spălați-vă zilnic picioarele cu grijă;
- Uscați bine spațiul dintre degete după baie ca să nu rămână umezeală;
- Folosiți ciorapi din țesătură naturală care nu au elastic și care absorb transpirația;
- Nu umblați desculț, protejați-vă picioarele folosind încălțăminte;

- Purtați doar încălțăminte comodă și atrageți atenție la defectele din interiorul încălțăminteii care ar putea să vă rănească picioarele;
- Rețineți că senzația de picioare reci dispare doar prin tratament adecvat, prescris de medic, nicidecum prin încălzirea lor cu sticle sau apropierea de foc. Acestea pot provoca arsuri grave!
- Efectuați zilnic gimnastică specială pentru tălpi;
- Examinați zilnic picioarele și tălpile și rețineți: orice leziune neînsemnată (deformări, vezicule, ulceratii, fisuri, roșeață, hemoragii) necesită tratament imediat!

Criteria de spitalizare a persoanelor cu picior diabetic

Necroză acrală cu semne clinice de infecție la pacienții cu boala arterială periferică și semne de ischemie critică

Defecte tisulare mari plantare pe fondal de neuropatie diabetică și osteoartropatie diabetică

Defecte tisulare plantare la toți pacienții dializați sau după transplant renal

Infectarea ulcerelor plantare la persoanele cu DZ și boli concomitente (ICC, IR, tratament cu corticosteroizi)

Cînd piciorului diabetic poate fi tratat la domiciliu

- Ulcere plantare neuropate gr 1-2
- Picior Sharco (fără plagi infectate)
- Ulcere gambiene de etiologie venoasă
- Dureri neuropate în picioare (necesită diferențiere de durerea ischemică)
- Dispariția îngrijorării (anxietății) privitor la modificările cutanate și a unghiilor

Sfaturi după finisarea stării de urgență. Revenirea la serviciu

- Stabiliți priorități.
- Evitarea călătoriilor și deplasărilor inutile.
- Păstrați distanța!
- Purtați mască și respectați riguros igiena mâinilor!
- Evitați transportul în comun.
- Evitați contactul cu persoane cu semne de răceală.
- Continuarea monitorizării glicemiei, administrării terapiei.

Educația persoanei cu diabet este necesară și importantă și necesită a fi reluată în mod regulat pentru a susține gestionarea corectă a diabetului.